

การปรับตัว และแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ของครูคหกรรมศาสตร์
การศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19
Educational Practice Adaptation and Effective Practices in
Learning Management of Home Economics Teacher in Basic Education
during the COVID-19 Pandemic

Received : 2021-12-30

Revised : 2022-03-17

Accepted : 2022-06-09

ผู้วิจัย นฤมล สราทพันธุ์¹

สุวิมล อุไกรชา²

คันธารัตน์ ยอดพิชัย³

Narumon Saratapun

fedunms@ku.ac.th

Suwimon Ukraisa

Kuntarut Yodpichai

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของโควิด -19 ก่อให้เกิดวิถีปกติใหม่ โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจัดการเรียนรู้ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวและแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ของครูคหกรรมศาสตร์การศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กับครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เป็นครูประจำการ โรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 3 ปี อยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้家政 มีประสบการณ์ในการสอนช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับวิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) ผลการวิจัย พบว่า ครูคหกรรมศาสตร์จัดการเรียนรู้ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ใน 3 ช่วงแตกต่างกันตามระดับความรุนแรงของการแพร่ระบาด คือ จัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ แบบผสมผสาน และแบบออนไลน์ 100 % ครูคหกรรมศาสตร์มีการปรับตัวใน 1) การประสานงานกับผู้ปกครอง และติดตามนักเรียนจากเพื่อน ครูที่ปรึกษา และครูประจำชั้นมากขึ้น 2) ปรับลดเนื้อหาให้กระชับสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในชีวิตจริง 3) มีความยืดหยุ่นในการประเมินผล ชิ้นงานที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้เลือก แต่สอดคล้องกับตัวชี้วัดการเรียนรู้ 4) การเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารทางการศึกษา และผลิตสื่อการเรียนรู้ ครูคหกรรมศาสตร์ มีแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ในการติดต่อสื่อสารกับ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assistant Professor Dr. Program in Home Economics Education Faculty of Education Kasetsart University

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Dr. Program in Home Economics Education Faculty of Education Kasetsart University

³ อาจารย์ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Program in Home Economics Education Faculty of Education Kasetsart University

ผู้ปกครอง การวางตัวที่เข้ากับวัยของนักเรียน การเป็นครูที่ขยัน และใส่ใจนักเรียน ปรับเนื้อหาให้มีความยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ทันสมัย ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ลดชิ้นงานโดยบูรณาการหลายหน่วยการเรียนรู้ ใช้แนวคิดบ้านเป็นฐานในการเรียนรู้ การใช้แอปพลิเคชันทางการศึกษาในการผลิตสื่อและจัดระบบสารสนเทศของนักเรียน การประเมินผลที่มีความยืดหยุ่นตามสถานะของนักเรียน ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครู

คำสำคัญ การปรับตัว แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ ครูคหกรรมศาสตร์ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน การแพร่ระบาดของโควิด-19

The coronavirus COVID-19 pandemic required new normal living condition for the world population. Educational practices was effected and called for transformation in teaching and learning. The objective of this research study were to analyze how home economics teacher adapt their educational practices to cope with the challenge and to portray effective methods facilitating the subject in basic education level in the midst of the pandemic. This qualitative research collected data through semi- structured interview with 9 home economics teachers in basic education. Purposive sampling methodology was conducted to select key informants who were professional teachers in schools. These schools were under the supervision of the Office of the Basic Education Commission in Bangkok suburban areas. The teachers had at least 3 years experience facilitating Home Economics course who conducted their educational sessions during the COVID-19 pandemic. Information from informant were analyzed with content analysis methodology. The study found that different methods were conducted for different phases of the pandemic as classified by the severity of the plaque. The teachers deployed on site session, hybrid session, and totally online session for their program. The adaptation among the teachers included the following implementation. 1) Cooperation and learner assessment were improved as collaboration with parents, students' peers, mentor teachers, and homeroom teachers altered. 2) The course contents were adapted to be more concise and practical relevant to learners' daily routine. 3) Output assessment were flexible, relevant, and autonomous but still directed by learning outcome indicators. 4) The utilization of communication technology and media production changed. The home economics teachers demonstrated effective practices in providing appropriate learning experience for learners, consistent communication with parents, and suitable interactivity with the students. They put effort in their work diligently, responded to learners' progress well, adjusted learning contents to fit with the current situation for up- to- dated and applicable learner performance. Their integrative practice combined multiple units of learning together to suit the home based session. Educational applications were learnt and utilized in the production of learning media and the management of student's data. Learning assessment was flexible in response with student's status quo. Parents and the students themselves were included in the assessment process of the performance of the teacher in providing effective learning program on home economics.

Keywords Educational Practice Adaptation, Effective Practices in Learning Management, Home Economics Teachers in Basic Education, the COVID-19 Pandemic

บทนำ

ไวรัสโคโรนา (CORONAVIRUS) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า COVID-19 เป็นไวรัสที่มีการแพร่เชื้อจากคนสู่คนในลักษณะเดียวกับไข้หวัดใหญ่ โดยผ่านการติดเชื้อจากละอองเสมหะจากการไอ จาม จากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา นานาประเทศต่างตระหนักถึงความรุนแรงของการแพร่ระบาดในครั้งนี้ จึงได้ออกมาตรการในการควบคุมดูแล และป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสดังกล่าว (ราชกิจจานุเบกษา, 2563) สำหรับประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2563 กำหนดให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID-19 เป็นโรคติดต่ออันตราย ลำดับที่ 14 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่ออันตราย (งานโรคติดต่ออุบัติใหม่ กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ, 2564) จากการแพร่ระบาดของโรคในช่วงต้นปีพ.ศ. 2563 รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 จนถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2563 เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามมาตรการในการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 และมาตรการป้องกันโรคสำหรับประชาชนในการปกป้องตนเอง และการปฏิบัติตนที่เป็นการแสดงรับผิดชอบต่อสังคม (ราชกิจจานุเบกษา, 2563)

มาตรการดังกล่าวทำให้สามารถควบคุมการระบาดของ COVID-19 ได้เป็นอย่างดี หลังจากนั้นอีกไม่นานก็เกิดการระบอบรอบ 2 ขึ้นในเดือนธันวาคม 2563 ถึง มกราคม 2564 และ การแพร่ระบาดของ COVID-19 ในรอบที่ 3 มีจำนวนผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตสูงขึ้น และค่อย ๆ ลดลง (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2564)

การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน ดังเช่นภาคการศึกษา โรงเรียนต้องถูกสั่งให้ปิดเพื่อลดช่องทางการแพร่ของเชื้อไวรัส ผลกระทบของการแพร่ระบาดของ COVID-19 ต่อภาคการศึกษาที่มีการปิดเรียนในช่วงแรก แต่เมื่อการระบาดลดลงในรอบที่ 1 ทำให้มีการวางแผนทางเปิดโรงเรียนเพื่อให้เด็กได้ไปโรงเรียน โดยให้สอดคล้องกับความรุนแรงของสถานการณ์ ควบคู่กับการใช้มาตรการทางด้านสาธารณสุขและมาตรการทางสังคมอย่างเคร่งครัดในโรงเรียน เช่น ปรับปรุงห้องเรียนให้เป็น “ห้องเรียนปลอดภัย ห่างไกล โควิด-19” สำรวจความพร้อมการเรียนทางไกลของเด็ก จัดเตรียมอุปกรณ์ให้แก่เด็กที่มีความเสี่ยงที่จะเสียโอกาสจากการเรียนทางไกล ใช้มาตรการทางสาธารณสุข และมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ในโรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอน และสื่อสารให้ผู้ปกครองทราบความจำเป็นของมาตรการเปิด-ปิดโรงเรียน รวมทั้งให้คู่มือสนับสนุนเด็กสำหรับการเรียนทางไกล (พงศ์ ทศ วนิชานันท์, 2564)

นอกจากการวางแผนทางเพื่อรองรับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความรุนแรงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 แล้ว ในด้านการจัดการเรียนรู้ของครูจำเป็นต้องมีการปรับตัว และปรับเปลี่ยนในด้านต่าง ๆ ดังที่ ภูษิมา ภิญโญสินวัฒน์ (2564) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนทั้งในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และเป็นการปรับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องทั้งระบบและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของเด็กโดย 1) กระชับหลักสูตร ปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด-19 และสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทราบ 2) เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ 3) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม 4) ยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) เพื่อไม่ให้เด็กเสียโอกาสพัฒนาความรู้ และทักษะ และ 5) การคงไว้ของประเมินเพื่อรับผิดชอบ (Assessment for Accountability) และให้น้ำหนักการประเมินโอกาสทางการเรียนของเด็ก มากกว่าการวัดความรู้ด้วยคะแนนสอบ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่ครูหรือผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ได้ทั้งในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา

จากข้อเสนอแนะทั้ง 5 แนวทางข้างต้น การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้การศึกษาปรับมาเป็นการเรียนการสอนบนโลกไซเบอร์ เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทอย่างมากและใช้เพื่อการศึกษาได้ดี มีการเปิดห้องเรียนแบบออนไลน์ ใช้ซอฟต์แวร์ประชุมออนไลน์ เช่น ZOOM, Webex, Microsoft Team, Google Meet ฯลฯ เพื่อการเรียนการสอนเหมือนห้องเรียนจริง (เย็น ภูววรรณ, 2564) ส่งผลให้ครูต้องมีการปรับตัวกับการสอนผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในช่วงต่าง ๆ ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่แตกต่างกัน เช่น การเยี่ยมบ้าน มีเอกสาร ใบงาน และให้คำแนะนำ (On Hand) การจัดการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ (Online) และการจัดการเรียนรู้ผ่านโทรทัศน์ (On-Air) ซึ่งส่วนใหญ่ใช้การเยี่ยมบ้านเป็นหลัก โดยผสมผสานกับรูปแบบอื่น ๆ และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (On Site) โดยผสมกับรูปแบบอื่น ๆ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดเบาบางลง ส่วนครูควรจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โดยปรับเนื้อหาและเวลาการเรียนที่เหมาะสมกับสถานการณ์วิกฤตจัดการเรียนรู้อยู่โดยคำนึงถึงโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียน ดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา แนะนำการเรียนให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง เสริมสร้างเจตคติต่อการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเองให้นักเรียนและผู้ปกครองและเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤต สร้างขวัญและกำลังใจให้นักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้ ควรติดตาม ให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้อย่างเหมาะสม และให้คำปรึกษา แนะนำ การเรียนและการปฏิบัติตนให้เหมาะสม (เก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ, 2564) และด้วยเนื้อหาการเรียนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา ภาษาไทย และการทำงานอาชีพ สาระที่มีชั่วโมงการเรียนทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติที่แตกต่างไปตามธรรมชาติของสาระวิชา ทำให้ครูต้องมีการปรับการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไป

สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพนั้น ผู้ที่มีบทบาทการสอนในกลุ่มสาขานี้กลุ่มหนึ่ง คือ ครูคหกรรมศาสตร์ ซึ่งธรรมชาติของวิชาทางคหกรรมศาสตร์เป็นทั้งศาสตร์เชิงทฤษฎี (Theoretical Sciences) ที่อธิบายด้วยหลักการเชิงทฤษฎี และในขณะเดียวกันมีความเป็นศาสตร์เชิงปฏิบัติ (Practical Sciences) ที่เป็นการให้เทคนิคขั้นตอนหรือการอธิบาย สรุปโดยใช้ข้อมูลตามสถานการณ์เฉพาะ แม้จะเป็นเรื่องเดียวกัน (Brown and Paolucci, 1978) หรืออาจกล่าวได้ว่า การสอนของครูคหกรรมศาสตร์การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมีการสอนภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยที่การสอนภาคปฏิบัติขึ้นอยู่กับพื้นฐานของภาคทฤษฎี และด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ครูคหกรรมศาสตร์ต้องมีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเช่นเดียวกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ที่สอดคล้องกับระดับความรุนแรงของการระบาดทั้ง 3 รอบ เช่นกัน ทั้งการสอนแบบผสมผสานแบบในห้องเรียนและออนไลน์ และออนไลน์ตลอดทั้งภาคเรียน แม้การจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนในหลายด้าน แต่ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงการคงไว้ซึ่งมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระเช่นเดิม

นอกจากนี้สถานการณ์แพร่ระบาดโควิด-19 ยังคงวิกฤตต่อเนื่องและไม่รู้ว่าจะจบเมื่อไร และเมื่อจบแล้วจะจัดการศึกษาอย่างไรหลังวิกฤต COVID-19 จึงมีข้อเสนอแนะในการสรุปและถอดบทเรียนในการเผชิญวิกฤตครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาในอนาคต (เทียน ทองแก้ว, 2563) อีกทั้งจากการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอน และการคงไว้ซึ่งมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการงานอาชีพของครูคหกรรมศาสตร์ในการสอนดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักศึกษาด้านคหกรรมศาสตร์จึงมีความสนใจศึกษาว่า ครูคหกรรมศาสตร์การศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปรับตัวและแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนอย่างไรในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งผลการศึกษาจะทำให้ได้แนวทางในการผลิตครูคหกรรมศาสตร์ที่มีคุณลักษณะ ทักษะ ในการสอนบนโลกไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้องค์ความรู้ใหม่ของศาสตร์การสอนคหกรรมศาสตร์ (Pedagogical Home Economics Content Knowledge) ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา

1. การปรับตัวของครูคหกรรมศาสตร์ในการศึกษาชั้นพื้นฐานช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19
2. แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ของครูคหกรรมศาสตร์ในการศึกษาชั้นพื้นฐานช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเชิงประชากร การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากลุ่มเป้าหมาย คือ ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนในโรงเรียนระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีประสบการณ์ในการสอนช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทั้งนี้แต่ละโรงเรียนที่คัดเลือกมีขนาดที่แตกต่างกัน โดยมีโรงเรียนขนาดใหญ่ 5 โรงเรียน ขนาดกลาง 3 โรงเรียน และขนาดเล็ก 1 โรงเรียน โดยคณะผู้วิจัยเลือกโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวนมากที่สุด เนื่องจากมีบริบทและสังกัดที่แตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ครบคลุม และครูคหกรรมศาสตร์ยินดีที่จะให้ข้อมูล นอกจากนี้การเก็บข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่นำมาใช้ประโยชน์ต่อได้ และเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาจึงเก็บข้อมูลจากครูคหกรรมศาสตร์ จำนวน 9 คน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าข้อมูลมีความอึดตัว

ขอบเขตเชิงเนื้อหาและระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะการปรับตัวและแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 แบ่งเป็น 3 ช่วง เพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ช่วงที่ 1 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ช่วงแรกที่มีมาตรการให้สถานศึกษาสอนออนไลน์ 100% (ระบาดช่วงแรก) ช่วงที่ 2 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ช่วงที่สถานศึกษาเริ่มให้กลับมาเรียนที่โรงเรียน โดยมีมาตรการให้สอนออนไลน์ 50% ออนไลน์ 50% (เริ่มสถานการณ์ดีขึ้น) ช่วงที่ 3 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ช่วงกลับมาเรียนที่โรงเรียน ทำให้มีมาตรการให้สถานศึกษากลับมาสอนออนไลน์ 100% (หลังจากมีประสบการณ์จากช่วงที่ 1 และ 2 แล้ว) โดยช่วงที่ 3 เป็นช่วงปลายปี 2564 และเนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเรื่องการปรับตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นก่อนการนำไปศึกษาในเชิงลึกในการวิจัยครั้งต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนในโรงเรียนการศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เป็นครูประจำการ ระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา โรงเรียนระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนการศึกษาชั้นพื้นฐาน อย่างน้อย 3 ปี อยู่กลุ่มสาระการงานอาชีพ มีประสบการณ์ในการสอนช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยการวิจัยนี้ดำเนินการวิจัย ดังนี้ (1) ศึกษางานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อมูลจากเว็บไซต์ งานสัมมนาวิชาการต่าง ๆ ในประเทศไทยและต่างประเทศ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี (2) ออกแบบแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก จากข้อมูลที่ได้ข้างต้น จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (3) ปรับแก้ไขแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (4) ประสานกลุ่มเป้าหมายเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคำนึงถึงความสมัครใจ ยินดีให้ข้อมูล

และชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย หากกลุ่มเป้าหมายอี้อัดหรือไม่สะดวกใจให้ข้อมูล สามารถยุติการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก และ (5) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับวิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) โดยวิเคราะห์ไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ทั้งนี้เริ่มจากการพิจารณาข้อมูลที่มีอยู่มาแสดงให้เห็นความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นทิศทางเดียวกันกับข้อมูลเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มเป้าหมาย และผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งนำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) บริบทการจัดการเรียนรู้ของครูคหกรรมศาสตร์การศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 (2) การปรับตัวของครูคหกรรมศาสตร์ในการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และ (3) แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ของครูคหกรรมศาสตร์ในการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ดังรายละเอียด

บริบทการจัดการเรียนรู้ของครูคหกรรมศาสตร์การศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

สถานการณ์ในช่วง ปี พ.ศ. 2562 -2564 พบแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ครูคหกรรมศาสตร์สังกัดในระหว่างที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ตามนโยบายภาครัฐ และบริบทของโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ช่วง ดังรายละเอียด

ช่วงที่ 1 สถานการณ์โควิด-19 เริ่มมีการแพร่ระบาดจนถึงก่อนการแพร่ระบาดรุนแรง โรงเรียนมีนโยบายตามมาตรการของภาครัฐ ดังนี้

เรียนแบบออนไซต์ ปฏิบัติตัวบนความระมัดระวัง เป็นช่วงปรับตัวช่วงแรก และวางแผนทำตารางสอนทั้งแบบออนไลน์ 100% คู่กับออนไซต์ โดยแบ่งนักเรียนมาเรียนและครูประจำที่โรงเรียน ดังที่ครูสะท้อน "...มีออนไซต์ ปฏิบัติตัวบนความระมัดระวังก่อน เป็นช่วงการปรับและทำตารางสอนทั้งออนไลน์ 100 % และออนไซต์ คู่กับออนไซต์ เพราะจะมีการแบ่งนักเรียน...แต่อาจารย์ต้องอยู่ประจำโรงเรียนตลอด"

ปรับการเรียนการสอนเป็นแบบไฮบริด (Hybrid) คือมีทั้งระบบออนไลน์และออนไซต์ ตามความถนัดของครูผู้สอน โดยไม่จำกัดรูปแบบ ทำให้ยังไม่ค่อยเป็นระบบระเบียบ ดังที่ครูสะท้อน "...โควิดรุนแรง ปรับเป็นไฮบริด ซึ่งระบบออนไลน์ในตอนนั้น ตามความถนัดของครูผู้สอน ถ้าครูท่านใดสามารถใช้เทคโนโลยีได้ ไม่จำกัดรูปแบบ เช่น live fb ช่องทางใดก็ได้ที่เข้าถึงผู้เรียน ยังไม่ค่อยมีระบบระเบียบ ไม่เห็นรูปธรรมชัดเจนในช่วงแรก..." "จะมีการแบ่งนักเรียน นักเรียนมาเรียนสัปดาห์จัดแบบออนไลน์ 50% ออนไซต์ 50% แต่อาจารย์ต้องอยู่ประจำโรงเรียนตลอด คือ จะสอนนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน ควบคู่กับนักเรียนที่ออนไลน์อยู่ที่บ้านด้วย... การสลับกลุ่มช่วงแรกจะเป็นแบบทางโรงเรียนบังคับว่ากลุ่มนี้มีออนไซต์ กลุ่มนี้มีออนไลน์..."

ช่วงที่ 2 สถานการณ์โควิด-19 มีการแพร่ระบาดรุนแรง โรงเรียนมีนโยบายตามมาตรการของภาครัฐ ดังนี้

ปรับการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ 100% โดยโรงเรียนจัดอบรมครูในการใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ ในการเรียนการสอน โดยแต่ละโรงเรียนใช้ต่างกัน เช่น Google Classroom, Google Meet, Microsoft Teams, Facebook, Google Sites เป็นต้น สร้างอีเมลให้ครู นโยบายให้ครูเก็บรวบรวมงานผ่าน Google Classroom รวมถึงครูทดลองสอนออนไลน์ มีการทำคลิปต่าง ๆ ดังที่ครูสะท้อน "ต่อมา...เป็นออนไลน์ 100% โรงเรียนจัดอบรมครูใช้ google meet ในการสอนและสร้างชั้นเรียนขึ้นมา...และทำอีเมลให้ครู..." "...เป็นแบบออนไลน์ 100% ตามตารางปกติ Google Meet Facebook Google Classroom เพื่อการกำกับติดตาม..." "...ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี...ครูทุกคนต้องมี google classroom ไม่สนใจว่าทุกท่านจะสอนรูปแบบไหน แต่ครูทุกท่านต้องมี google

classroom ให้เด็กคอยตามงาน สอนผ่านอะไรก็ได้ แต่สุดท้ายงานทั้งหมดจะต้องอยู่ใน google classroom...”
“...ครูทดลองทำออนไลน์ สร้างห้องเรียน Google classroom ครูคอมพิวเตอร์ช่วย Google sites แววนคลิบ...”

โรงเรียนเริ่มมีการสนับสนุนครูในการสอนออนไลน์ เช่น ซื้ออุปกรณ์ แจกซึม ให้ยืมอุปกรณ์ ดังที่ครูสะท้อน “...ผู้บริหารใส่ใจ ซื้ออุปกรณ์ให้ มีการแจกซึม ให้ยืมอุปกรณ์...”

โรงเรียนเตรียมทำอีเมลให้นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ 100% รวมถึงสนับสนุนเรื่องอุปกรณ์ให้นักเรียน ดังที่ครูสะท้อน “...มีการทำอีเมลให้นักเรียน ให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ 100%...” “...มีการแจกซึม ให้ยืมอุปกรณ์ หาอุปกรณ์ให้นักเรียนยืม...”

ครูออกแบบการเรียนการสอน ออกแบบวางแผนการวัดประเมินผล เช่น การมอบหมายชิ้นงาน มีการบูรณาการแต่ละรายวิชามากขึ้น เพื่อลดภาระงานนักเรียน ดังที่ครูสะท้อน “มีการวัดประเมินผล ลดภาระงาน ก่อนที่จะเริ่มสอนครูแต่ละคนจะออกแบบการสอนของตัวเอง พยายามอย่าให้มีชิ้นงาน/การบ้านเกิน 10 ชิ้น ทั้งภาคเรียน...” “...ออนไลน์ 100% นโยบายโรงเรียนควบคุมให้บูรณาการกันมากขึ้น ลดงานนักเรียน ครูแต่ละคนต้องมีการบูรณาการอย่างจริงจัง เพราะฉะนั้นภาระงานที่ส่งให้ทางวิชาการจะต้องไปรวมกับวิชาอื่น ทำงานชิ้นเดียวส่ง 2 วิชา...”

การวัดประเมินผลไม่ได้เน้นการสอบเพียงอย่างเดียว มีการเน้นกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น ดังที่ครูสะท้อน “...การวัดประเมินผลไม่ได้เน้นการสอบ เน้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากกว่า ... จากปกติอัตราส่วนอยู่ที่ 80:20 คือ ระหว่างภาคเรียน 80% สอบปลายภาค 20% ลดเหลือเป็น 90:10 ในเทอมแรก...”

ช่วงที่ 3 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เริ่มดีขึ้น มีการสอนแบบออนไลน์ 50% ออนไลน์ 50% ได้สักระยะจากนั้นมีการแพร่ระบาดรุนแรง จึงสอนออนไลน์ 100% จนถึงช่วงเดือนพฤศจิกายน 2564 โดยช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนจนถึงเดือนธันวาคม 2564 บางโรงเรียนมีการเปิดภาคเรียน มีการสอนแบบออนไลน์ 50% และ ออนไลน์ 50% เข้าสู่การสอนแบบไฮบริดเป็นครั้งที่ 2 ครูมีประสบการณ์มากกว่าครั้งแรก

มีการปรับรูปแบบการสอนแบบไฮบริด เพื่อให้เป็นไปตามมาตรการความปลอดภัย และมีการแบ่งกลุ่มโดยช่วงก่อนหน้าโรงเรียนจัดกลุ่มให้ออนไลน์และออนไลน์และสลับกันมาเรียน แต่ในช่วงนี้เป็นการจัดกลุ่มจากการสำรวจความต้องการมาเรียนออนไลน์และออนไลน์ตามความสมัครใจ โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่เรียนออนไลน์ 100% กลุ่มที่เรียนออนไลน์สลับกับออนไลน์ ดังที่ครูสะท้อน “...ออนไลน์ ตอนนี้เข้าสู่ไฮบริดอีกรอบ ส่วนหนึ่งตามความประสงค์ ถ้านักเรียนจะมาออนไลน์ต้องตรวจ ATK ทำตามมาตรการ โดยมีทำการสำรวจความต้องการของนักเรียนทุกสัปดาห์ จำนวนนักเรียน การสื่อสารค่อนข้างที่จะผ่าน social หมดเลย ผ่านไลน์ค่อนข้างที่จะสะดวก แต่การให้ข้อมูลกลับค่อนข้างติดตามยาก ไม่เหมือนตอนที่นักเรียนอยู่กับเรา...” “...ต่อมาเทอม 2 แบบไฮบริดเรียนควบคู่กันระหว่างออนไลน์และออนไลน์ ก่อนหน้านั้นเดินเรียนลดการแพร่ระบาดตามมาตรการ ปัจจุบันให้นักเรียนอยู่ในห้องประจำ แล้วให้ครูเดินสอนแทน...” “การสลับกลุ่มช่วงแรกจะเป็นแบบทางโรงเรียนบังคับว่ากลุ่มนี้มาออนไลน์ กลุ่มนี้มาออนไลน์... ซึ่งต่อมาช่วงที่ระบาดหนัก แล้วจะกลับมาเป็นออนไลน์ จะมีการสำรวจว่ามีนักเรียนอยากจะมาหรือไม่ และถ้ามาก็ต้องจัดกลุ่ม...จะไม่เกิดการบังคับ แต่สลับวันมาเรียน จะหยุดเรียน 1 วัน คือวันพุธ...”

ผู้ปกครองมีเหตุผลในการให้นักเรียนมาเรียนแบบออนไลน์และออนไลน์ต่างกันไป และนักเรียนมาเรียนออนไลน์น้อยกว่าช่วงไฮบริดช่วงแรก ดังที่ครูสะท้อน “...ความต้องการของผู้ปกครองที่มีเหตุผลต่างกันไป เช่น ผู้ปกครองบางครอบครัวไม่ต้องการให้มาโรงเรียนเลย บางครอบครัวต้องการให้ลูกมาเพื่อกระตุ้นลูกให้เรียนมากขึ้น...” “...มีเพิ่มเติมในลักษณะของนักเรียนส่งเอกสารขอเรียนทางออนไลน์ตลอดค่อนข้างเยอะมากกว่ารอบแรก กล่าวคือ ไม่เข้ามาเรียนออนไลน์เลยทั้งที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้เข้ามาเรียนได้ แต่เด็กกับผู้ปกครองประสงค์ที่จะให้นักเรียนเรียนออนไลน์ตลอด...”

นอกจากนั้นนโยบายบางโรงเรียนให้ลดงานที่เป็นปฏิบัติ และเพิ่มวิชาทฤษฎีแทน ดังที่ครูสะท้อน “...ลดงานที่เป็นปฏิบัติ ให้เพิ่มวิชาที่เป็นทฤษฎีไปแทน 1 ห้อง ไม่เกิน 25 คน...”

การสอนแบบไฮบริดในครั้งที่ 2 ครูมีการปรับตัวเรื่องอุปกรณ์ในการสอน โดยเพิ่มอุปกรณ์ เพื่อพยายามให้นักเรียนที่เรียนออนไลน์ที่บ้านและออนไลน์ที่โรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันเพิ่มขึ้น โดยอุปกรณ์ที่เพิ่มขึ้นครูต้องจัดการให้ได้ในคนเดียว ดังที่ครูสะท้อน “...วิธีการสอนให้ทั้งนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน ควบคู่กับที่ออนไลน์อยู่ที่บ้าน ครูเริ่มต้นที่อุปกรณ์ เริ่มแรกมี Notebook และโทรศัพท์มือถือ (ออนไลน์ใช้โปรแกรม Microsoft Teams) ให้นักเรียนที่อยู่ทางบ้านเห็นเพื่อนในห้อง แต่ส่วนครูก็ต้องมีอุปกรณ์เพิ่มที่จะสื่อสารกับนักเรียนมากขึ้น...”

มีการปรับการสอนต่างกันเล็กน้อยระหว่างการสอนไฮบริด โดยนักเรียนที่เรียนออนไลน์ครูอาจจะให้งานเพิ่มแล้วเลิกเรียนออนไลน์เร็วกว่าออนไลน์ เนื่องจากนักเรียนที่เรียนออนไลน์ไม่ควรอยู่หน้าจอนานเกินไป ดังที่ครูสะท้อน “...ต่างกันที่บริบทของเวลาออนไลน์ ออนไลน์จะปล่อยเร็ว เนื่องจากนักเรียนต้องอยู่หน้าจอนาน ปล่อยเร็ว 15 - 20 นาที หรืออาจจะทำงานไว้ส่วนหนึ่ง แล้วเด็กในห้องก็ทำไป ส่วนเด็กที่อยู่ทางบ้านก็ปล่อยให้ปิดกล้องแล้วให้เวลาในการทำ assign งานส่งในช่องทางเดียวกัน...”

นอกจากนี้แต่ละโรงเรียนจะมีการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลของนักเรียนเพื่อออกนโยบายและดำเนินการตามมาตรการ และโรงเรียนให้ครูเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ ดังนั้นครูจะมีแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งการสอนออนไลน์ 100% การสอนแบบไฮบริด และการสอนออนไลน์ ดังที่ครูสะท้อน “...ตอนนี้คุณครูเป็นนักสำรวจ...” “...เริ่มจากการปรับแผนระยะยาว ปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับ 2 คาบ ทำให้คุณครูมีทั้งแผนแบบออนไลน์ การสอนแบบไฮบริด และแผนแบบออนไลน์...”

การปรับตัวของครูคหกรรมศาสตร์การศึกษาชั้นพื้นฐานช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ครูคหกรรมศาสตร์จำเป็นต้องมีการปรับการเรียนการสอนเป็นไปตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ และปรับตนเองในด้านอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของสาระการเรียนรู้จากการสัมภาษณ์พบว่าครูคหกรรมศาสตร์พบปัญหา และมีการปรับตัวในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

การประสานงานกับผู้ปกครอง และติดตามนักเรียนจากเพื่อน ครูที่ปรึกษา และครูประจำชั้นมากขึ้น

ด้วยการสอนที่เปลี่ยนไปตามภาวะความรุนแรงของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ครูคหกรรมศาสตร์จำเป็นต้องประสานงานกับผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจ และสนใจให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการช่วยครูในเรื่องของความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียน และการมารับอุปกรณ์ โดยเฉพาะผู้ปกครองของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ดังที่ครูสะท้อน “...ครูทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง สื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อช่วยให้ช่วยครู...”

นอกจากนี้จากการเรียนแบบออนไลน์ ครูพบปัญหาการเข้าเรียนช้า และไม่เข้าเรียน ครูมีการปรับตัวในเรื่องการติดตามนักเรียนทั้งจากเพื่อน ครูที่ปรึกษา และครูประจำชั้น มากขึ้น ดังที่ครูสะท้อน “...ปัญหาที่พบในการสอนออนไลน์คือ นักเรียนเข้าเรียนช้า และไม่เข้าเรียน วิธีแก้ปัญหาคือ ติดตามจากเพื่อนสนิท ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง...” การที่ครูประสานกับผู้ปกครองมากขึ้นนี้กลับเป็นผลดีที่ครูรู้จักครอบครัวของนักเรียนมากขึ้น ดังที่ครูสะท้อน “สิ่งที่ดีขึ้นคือการเข้าถึงผู้ปกครองได้ง่ายกว่าเดิม รู้จักนักเรียนในเชิงลึกทางครอบครัวมากขึ้น...”

การปรับเนื้อหาที่สอน ครูคหกรรมศาสตร์มีการจัดการเรียนรู้ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการคือเน้นเฉพาะตัวชีวิตที่ต้องรู้ ดังที่ครูสะท้อน “การกำหนดตัวชีวิต ในการสอนจะเหลือเฉพาะตัวชีวิตที่ต้องรู้ และลดความเข้มข้นของเนื้อหา...” “...ลดเนื้อหาลง ดึงเฉพาะสิ่งที่สำคัญ ๆ มาสอน” “...เน้นตัวชีวิตที่ต้องรู้...” “...สอนให้เด็กสามารถนำสิ่งที่เราสอนไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งการที่จะวางแผนการสอนได้ต้องสอนอะไรที่ ทันสมัยมากที่สุดให้กับเด็ก...”

รวมทั้งครูปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในชีวิตจริง และเรื่องใกล้ตัว ทำให้นักเรียนได้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง เห็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์มากขึ้น ดังที่ครูสะท้อน “...สิ่งที่ปรับใหม่คือ ปรับเนื้อหา เช่น การดูแลบ้านในช่วงโควิด” “ปรับแนวการสอนใหม่ ให้นักเรียนทำงานในเรื่องที่เรียนรู้จากชีวิต แต่จะเหมาะสมสำหรับบ้านที่พร้อม” “ปัญหาการสอนวิชาปฏิบัติ วิธีแก้คือ ปรับให้ใช้ในสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว” “...เมื่อก่อนเด็ก...ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับวิชาการงาน...พอมารเรียนการงานพื้นฐานแบบออนไลน์ เราปรับเข้ากับสถานการณ์ ปัญหาตรงนั้นลดลงไป คือ เด็กให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น เพราะเด็กได้เล็งเห็นว่าเรียนแล้วเอาไปใช้ได้จริง ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ๆ...”

ความยืดหยุ่น ความยืดหยุ่นที่เห็นได้ชัดในการสอนของครูคหกรรมศาสตร์ คือ ยืดหยุ่นในเรื่องการประเมินผลการเรียนรู้ โดย

เน้นการให้ความสำคัญกับการเข้าเรียน และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ซึ่งส่งผลให้จำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผลของรายวิชามีจำนวนน้อยลง ดังที่ครูสะท้อน “...ครูให้ความสำคัญของการเข้าเรียน เมื่อนักเรียนตอบคำถามจะให้คะแนน เน้นการมีส่วนร่วมในห้องเรียน...” “...พอมมาเป็นในรูปแบบออนไลน์ เด็กที่ตั้งใจ และเข้าเรียนจริง ๆ คะแนนออนไลน์ นี่คือดีมากเลย ด้วยความที่มีความยืดหยุ่นสูง โรงเรียนพยายามให้ครูยืดหยุ่นกับนักเรียนให้ได้มากที่สุด...แค่เด็กเข้าเรียนก็มีคะแนนให้แล้ว เหมือนเป็นคะแนนช่วย คือ ทำยังไงก็ได้ให้เด็กมาเรียนให้ได้มากที่สุด...”

ให้นักเรียนทำงานที่ทำอยู่ เช่น งานพิเศษพาร์ทไทม์ หรืองานอื่น ๆ มาเขียนเชื่อมโยงตามประเด็นที่ครูมอบหมายชิ้นงานในรายวิชา และเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่เรียน ดังที่ครูสะท้อน “...เด็กที่บ้านฐานะไม่ดี ค่าจ้างต้องทำงาน...ให้นักเรียนนำสิ่งที่เค้าทำมาเป็นคะแนน เช่น ทำ KFC ให้ลำดับกระบวนการทำงานเขียนเป็น Flow chart ...”

การปรับชิ้นงานให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และตามความชอบ แต่ให้ตรงหรือสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ครูกำหนด ดังที่ครูสะท้อน “...การประเมินผลไม่มีการสอบ แต่ให้คะแนนจากชิ้นงาน โดยปรับชิ้นงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน...” “...ผลการตอบรับ นักเรียนโอเค ได้นำไปใช้จริง เช่น การทำความสะอาดลูกบิด การเก็บรักษาอาหารในระหว่างกักตัว...”

การเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารทางการศึกษา และผลิตสื่อการเรียนรู้มากขึ้น การปรับเปลี่ยนแนวการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูคหกรรมศาสตร์

ผลิตสื่อการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นคลังความรู้ให้นักเรียน ดังที่ครูสะท้อน “ปัญหาการสอนปฏิบัติคือ ครูไม่เห็นกระบวนการ ครูต้องผลิตสื่อ เยอะมากขึ้นเพื่อเป็นคลังให้นักเรียนดู” “...ครูต้องกระตือรือร้น ในการหาสื่อ ช่องทางการสอน หรือเนื้อหาใหม่มาให้กับผู้เรียนตลอดเวลา มีอะไรที่ว้าว...” “...อย่าคิดว่าช่วงนี้เป็นข้อจำกัด เป็นสิ่งที่ทำให้เราแบบ พัฒนาดันเองว่าเราจะหาสิ่งไหนเข้ามาช่วยที่ทำ ให้การจัดการเรียนการสอนของเรามีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับเราอยู่กับนักเรียน ให้คิดเสียว่าโลกสมัยใหม่จะเรียกว่าโลกเสมือน ... แต่เราสามารถสื่อสารกันได้ เพราะฉะนั้นสามารถใช้เทคโนโลยีและใช้ทักษะบูรณาการกัน...” “...ครูต้องเตรียมพร้อม ทั้งออนไลน์ ออฟไลน์...ครูหนึ่งคนจะต้องเตรียมไว้ ให้ครบทุกรูปแบบที่คาดว่า นักเรียนจะเป็นไปได้ ก็คือทั้งคนที่ออนไลน์เราก็เตรียมสไลด์ และเอกสารไว้ คนที่ออฟไลน์เราก็เตรียมวิดีโอ เพราะไม่ได้เข้าเรียนตามตารางเรียน อาจจะดูแบบย้อนหลัง คนที่ออฟไลน์ คือคนที่ไม่มีอุปกรณ์การเรียน จึงไม่สามารถเรียนออนไลน์กับเพื่อนได้ ครูจะต้องแบบฝึกหัดเอาไว้...ให้ครูที่ปรึกษาส่งให้เด็ก...”

เรียนรู้การใช้ platform และ application ให้เหมาะสมกับเนื้อหา เช่น Microsoft Teams, Google Classroom, Canva for Education เพื่อนำมาใช้จัดการชั้นเรียน และให้การสอนน่าสนใจ และนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ ดังที่ครูสะท้อน “ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การเล่นเกม word war แล้วเก็บเป็นคะแนน นำ canva มาออกแบบสื่อให้น่าสนใจ...” “...ทฤษฎีจะไม่เน้น การอ่าน บรรยาย หรือ PowerPoint เราจะเน้นเกม เน้นสิ่งต่าง ๆ เพิ่มเข้ามา ให้เด็กไม่รู้สึกเครียดและลดเวลาการเรียนลง...พอมีกิจกรรม มีคลิปวิดีโอ เด็กก็จะรู้สึกไม่เบื่อ...”

ครูต้องปรับตัวให้เร็วที่สุด ช่วงแรกที่ต้องสอนออนไลน์ ครูต้องมีการปรับตัวให้เร็วที่สุด โดยการประชุมในกลุ่มสาระ และนโยบายของโรงเรียนที่ให้ครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ช่วยได้มาก และมีการนำ Flipped Classroom มาช่วย โดยช่วยในการมอบหมายงานและการมีส่วนร่วมเพื่อให้คะแนนนักเรียนและยืดหยุ่นให้นักเรียน ดังที่ครูสะท้อน “...ช่วงแรก ปรับตัวให้เร็วที่สุด เพราะว่าโดยพื้นฐานบริบทของรายวิชา เป็นวิชาที่ลงมือปฏิบัติ โชคดีตรงที่เราประชุมกันในกลุ่มสาระ รวมทั้งที่มียุทธศาสตร์ให้ครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ก็เลยดึงตัวนั้นเข้ามาใช้ เอา flip classroom มาช่วย...” “...เราไม่ได้ใช้ flip classroom จำขนาดนั้น เราไม่สามารถให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าทั้งหมดเองได้จริง ๆ พยายามโพสต์เนื้อหาเจาะจงไปให้นักเรียน ให้เขาเรียนรู้ด้านนี้และมอบหมายงานไปให้ เรียนอันนี้แล้วส่งงานอันนี้ เพื่อเป็นการเช็คชื่อ...เหมือนว่าเป็นการยืดหยุ่นให้กับนักเรียน...”

แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ของครูคหกรรมศาสตร์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

แนวปฏิบัติที่ดีแบ่งได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ บทบาทครู เนื้อหา การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษา และการประเมินผล ดังรายละเอียด

บทบาทครู ครูคหกรรมศาสตร์พบแนวปฏิบัติที่ทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูมีบทบาท ได้แก่ การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง การวางตัวของครู การเป็นครูที่ขยันใส่ใจนักเรียน ดังรายละเอียด

การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ ชี้แจง และสนใจให้ผู้ปกครองช่วยครูเรื่องการเรียนของบุตรหลานของตนเอง รวมทั้งช่วยดูแลอุปกรณ์ การมารับวัสดุการเรียนกับครู ผลที่ตามมาคือทำให้ครูรู้จักครอบครัวของนักเรียนในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น ดังที่ครูสะท้อน “...เมื่อมีการเรียนออนไลน์เราต้องพึ่งผู้ปกครองแน่นอน วิธีแก้ปัญหา คือ เราจะต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเพื่อให้เค้าช่วยเรา ซึ่งผู้ปกครองก็มีงานของเค้า จึงเป็นอะไรที่จะต้องคุยกับผู้ปกครองเยอะมาก ๆ ต้องเข้าใจกันมาก ๆ แล้วก็พยายามจงใจให้ผู้ปกครองช่วยเหลือเรา...” “...เมื่อนักเรียนเข้าเรียนช้าหรือไม่เข้า เริ่มแรกติดตามจากเพื่อน ถ้าสมมติว่า 2 รอบไม่เข้ามาจะติดตามอาจารย์ที่ครูปรึกษา ติดตามเข้าผู้ปกครองทันที...”

การวางตัวของครู เพื่อปรับบทบาทให้เข้ากับวัยของนักเรียน การเปิดใจคุยกันระหว่างครูและนักเรียน ทำให้เห็นมุมมองของนักเรียน ช่วยลดช่องว่าง และรู้ว่านักเรียนต้องการเรียนรู้อะไร เน้นแนวทางนักเรียนตามที่นักเรียนถนัดและสนใจ ดังที่ครูสะท้อน “การเป็นเพื่อนกับนักเรียน จะทำให้เห็นมุมมอง ทำให้เลือกวิธีสอนได้เหมาะสมกับเขา” “...การสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และก็ลดบทบาทความเป็นครูลง เพิ่มบทบาทของการเป็นผู้อำนวยความสะดวกมากขึ้น ไม่ใช่แค่สอน แต่ว่าเน้นเป็นการอำนวยความสะดวกแทน...” “...จรรยาบรรณครูคงไว้...ในส่วนของเด็กที่เค้าเจอกับครู เค้าไม่ได้มองว่าครูเป็นครูที่ต้องให้ความเคารพในแบบมีระยะห่างต่อกัน...เป็นยุคที่ครูต้องมีความเป็นกันเองกับเด็ก เข้าถึงกันง่ายมากขึ้น...” “...ถ้าเรามีทักษะในส่วนของการcoaching...การแนะแนวทางบนพื้นฐานของการคิดวิเคราะห์...ครูเพียงแนะแนวทาง ให้เด็กเลือกไปตามทางที่ควรจะไป...”

การเป็นครูที่ขยัน ใส่ใจนักเรียน จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากความขยัน และความใส่ใจในการพัฒนาทั้งสาระ และการผลิตสื่อที่แปลกใหม่ของครู ดังที่ครูสะท้อน “...ครูคหกรรมศาสตร์ต้องขยันในการหาความรู้...” “...ครูต้องสนใจเทคโนโลยีมากขึ้น ต้องเช็คโทรศัพท์ เช็คไลน์ บ่อยขึ้นแทบตลอดเวลา ปกติเป็นคนไม่ค่อยสนใจ กลับมาใส่ใจมากขึ้น เพื่อสื่อสารกับนักเรียน...” “...ซื้อหนังสือ E-Book มาอ่าน..ศาสตร์การสอน...รวบรวมเทคนิคการสอนออนไลน์ ...สิ่งที่เราต้องเรียนรู้และปรับตัว...”

เนื้อหา ครูคหกรรมศาสตร์พบว่าเนื้อหาที่ทำให้นักเรียนสนใจคือ เนื้อหาที่มีความยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ทันสมัย ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น ในห้องเรียนปฏิบัติการทำความสะอาดบ้าน ครูสอนการทำทำความสะอาดบ้านเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา การทำเครื่องดื่มน้ำสมุนไพรที่ต้านโควิดขายในการเรียนวิชาเครื่องดื่ม ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถต่อยอดเป็นอาชีพ และนักเรียนเห็นความสำคัญของวิชาการทำงานอาชีพมากขึ้น ดังที่ครูสะท้อน “ต้องเข้าใจว่าเด็กต้องการอะไรจากเรา แล้วให้เขานำไปใช้ได้จริง ” “...ช่วงสอนออนไลน์การทำมาสะอาดเราก็หาคลิปวิดีโอ หรืออาจถ่ายคลิปวิดีโอเองได้ เด็กก็สามารถนำไปปรับใช้ได้...” “...จุดแข็งหรือโอกาสที่ทำให้เด็กอยากเรียนวิชาคหกรรมยุคนี้ ก็คือสามารถสร้างรายได้ ได้...ทำให้หลาย ๆ คน หันมาสนใจคหกรรม จากที่รู้สึกว่าการเรียนไปทำไม เขาก็จะเห็นปลายทางมากขึ้น ตัวอย่างเด็กที่ทำเครื่องดื่มน้ำสมุนไพร...” “...หลังสถานการณ์โควิด-19 จะต้องจับจดให้ได้ว่า ต้องสอนสิ่งที่เขาสามารถนำไปใช้ในชีวิตเขา ได้จริง ๆ คือถ้า เราไปสอนที่แบบห่างไกลจากตัวเขา เขาก็จะไม่ค่อยเห็นความสำคัญแต่พอสิ่งที่เรามาปรับ หลังจากสถานการณ์โควิด เามาปรับอีกให้เข้ากับสิ่งที่เขาสามารถนำไปใช้ได้การให้ความสำคัญของวิชาการทำงานอาชีพจะเพิ่มมากขึ้น...”

การจัดการเรียนรู้ ครูคหกรรมศาสตร์พบแนวการจัดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และมีความหมายต่อนักเรียน ดังนี้

การบูรณาการชิ้นงานที่มอบหมายให้ครอบคลุมในหลายหน่วยการเรียนรู้ เพื่อลดงาน รวมทั้งเป็นงานที่บูรณาการในชีวิตจริง และสอดคล้องกับสถานการณ์โควิด-19 ดังที่ครูสะท้อน “...ปรับการบูรณาการงานทุกหน่วยชิ้นงานอาจประเมินได้หลายหน่วย เช่น เรื่องเครื่องบิน ให้นักเรียนเขียนออกแบบมาด้วย ครอบคลุมหน่วยอื่นไปด้วย บูรณาการงานกันเพื่อช่วยลดภาระงานให้กับนักเรียน...”

การเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา การประเมินผล และมีความยืดหยุ่นตามสถานะของผู้เรียน เช่น นักเรียนสามารถยืดหยุ่นการทำงานส่งตามวัสดุ และอุปกรณ์ที่มีในบ้าน ดังที่ครูสะท้อน “...วิชาปฏิบัติอย่างเบเกอร์ เด็กหลาย ๆ บ้านไม่มีเตาอบ แต่เด็กอยากที่จะเรียน...จึงปรับเนื้อหาใหม่...เบเกอร์แบบไม่ใช้เตาอบให้กับเด็ก...” “...เรื่องต้มไข่ การต้มไข่แต่ละเวลา เด็กทุกบ้านเค้าจะมีไข่ ทำให้เค้ารู้ว่า ถ้าเค้าต้องการทานไข่ลวก ไข่ต้ม ไข่แบบต่าง ๆ ต้องทำแบบไหน กี่นาที...คือเอามาจากในครัวที่เด็กมีที่บ้าน...”

การใช้แนวคิดบ้านเป็นฐานในการเรียนรู้ (Home based Learning: HBL) โดยครูจัดเอกสาร วัสดุในการเรียน และตารางเรียนที่แน่นอนให้ผู้ปกครอง หรือ ผู้ปกครองมารับที่โรงเรียน ซึ่งครูคหกรรมศาสตร์ในระดับประถมศึกษาใช้ HBL เติมรูปแบบ ดังที่ครูสะท้อน “...ถ้าเกิดเราจะสอนออนไลน์ เราต้องพึ่งพาผู้ปกครองแน่นอน...วิธีการแก้ปัญหา คือ เราก็คงต้องทำความเข้าใจปรับตัว และให้เหมือนผู้ปกครองเป็นผู้ช่วยเรา...และอย่างเด็กประถมเล็กมาก ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้โดยตรงเหมือนตอนที่เค้ามาเรียนกับเราที่โรงเรียน...” “...เช่น การต้มไข่ นักเรียนบางคนจะมีเทคนิคเพิ่มมา แม่จะช่วยสอน เช่น ต้มไข่ใส่เกลือ...แล้วมาอภิปรายกันในห้องเพิ่มเติม...”

ส่วนการจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษา เน้นการเชื่อมโยงกับบ้าน เช่น ให้นักเรียนใช้วัสดุ หรือ วัตถุดิบในบ้านในรายวิชาที่เกี่ยวกับการประกอบอาหาร ทำงานบ้านในชีวิตประจำวันเพื่อการเรียนรู้ขั้นตอนการทำงานสะอาดบ้าน การวางแผนในการทำงาน รวมทั้งการที่นักเรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเองที่บ้าน ทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากการช่วยเหลือและประเมินผลงาน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสดูแลเรียนรู้การบริการคนในครอบครัว ทำให้พ่อแม่เกิดความภาคภูมิใจ พัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัวมากยิ่งขึ้น ดังที่ครูสะท้อน “...วิชาของเรา ก็คือปัจจัยสี่ เป็นปัจจัยที่ทุกคนต้องมีในชีวิต ถ้าเราดึงความสำคัญออกมาได้ เด็กก็จะได้ประโยชน์ อย่างการทำอาหารจากปลากระป๋องที่มีอยู่ในบ้าน...” “...การทำงานบ้านในยุคโควิด ครูให้ตัวอย่างไป เช่น การทำความสะอาดลูกบิดประตู การล้างห้องน้ำ ต้องทำแบบไหน ถ้าเรามีผู้ติดเชื้ออยู่...” “...ระหว่างเรียนให้นักเรียนหยิบสิ่งของใกล้ตัว (สื่อ)...เช่น อาหารในบ้านที่เป็นอาหารหลัก 5 หมู่” “...การประเมินผลถ้าเป็นทำอาหารปฏิบัติ จะกำหนดให้คนที่บ้านชิม แล้วผู้ปกครองให้คะแนน...”

สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยปกติครูคหกรรมศาสตร์มีการผลิตสื่อการเรียนรู้อยู่แล้ว แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด ทำให้ครูปรับตัวเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และพบว่าทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้

การใช้แอปพลิเคชันในการจัดระบบสารสนเทศในการติดตาม ประเมินผลการเรียน การใช้ platform (Google Classroom) และ Google Form ในการสอน ทำให้การทำงานของครูเป็นไปอย่างมีระบบ ดังที่ครูสะท้อน “...เด็กไม่ต้องพิมพ์มาส่ง ส่งใน google classroom สามารถให้คะแนนได้เลย สิ่งที่นักเรียนชอบ คือ การคอมเมนต์เมื่อนักเรียนส่งงานใน google classroom นักเรียนรู้สึกว่าคุณครูตรวจจริง ๆ ครูตั้งใจในการให้คะแนนทั้งใบงานและคลิปวิดีโอ...” “...ในเรื่องของใบงาน เด็กบางคนไม่มีพร้อมที่จะมี iPad หรืออุปกรณ์อื่น ๆ เลยไปศึกษาว่าจะมีแนวทางไหนที่เด็กน่าจะสามารถทำให้เรา แล้วออกมาเป็นไฟล์ PDF เป็นใบงานได้เลย ก็ไปศึกษาเรื่องของ google form พอกรอกคำตอบลงใน google form แล้วจะส่งออกมาเป็นใบงานได้ตามที่เรากำหนด ซึ่งเด็กก็พึงพอใจเพราะไม่ต้องไปเขียนใบงาน...และสามารถแก้ไขงานได้ตลอด...”

การใช้แอปพลิเคชันในการผลิตสื่อที่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้น เช่น canva for education การทำ Active Video เป็นต้น ดังที่ครูสะท้อน “...canva for education นักเรียนมีโอกาสนในการทำแบบฝึกหัดออกแบบงานได้อย่างอิสระมีความคิดสร้างสรรค์ ครูมีเพียงฟอร์มให้นักเรียน แล้วให้ไปทำใน canva มา แต่ถ้านักเรียนไม่ถนัด canva สามารถใช้โปรแกรมอื่นแทนได้ เช่น Microsoft Word, Photoshop, หรือเป็นกระดาษ...”

“...เราต้องเลือกใช้แอปพลิเคชัน หรือแพลตฟอร์มให้เหมาะกับเนื้อหาที่เราเตรียม...เราต้องศึกษาเนื้อหาอย่างลึกที่สุด และศึกษาแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มนั้นให้ลึกที่สุดเพื่อ..ดูว่าจะไรเข้ากัน และสามารถสื่อสารออกมาได้ดีที่สุด...”

การประเมินผล การปรับเปลี่ยนสัดส่วนในการประเมินที่เน้นระหว่างเรียนมากกว่าปลายภาคเรียนเป็น เรื่องที่มีการปรับอยู่แล้ว ด้วยระบบการสอนออนไลน์ทำให้ครูคหกรรมศาสตร์ใช้วิธีการต่าง ๆ ในการประเมินผล จาก การสัมภาษณ์ ครูคหกรรมศาสตร์พบแนวทางในการประเมินผลที่สะท้อนสมรรถนะของนักเรียน และเป็นข้อมูล ย้อนกลับเพื่อพัฒนาการสอนของครู ดังนี้

การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมประเมินผลชิ้นงาน เช่น การปฏิบัติกรอาหาร ให้ผู้ปกครองเป็นผู้ ประเมินผลงาน ผลที่ตามมาคือ เพิ่มความสัมพันธ์ในครอบครัวด้วยการที่บุตรหลานบริการ ทั้งนักเรียน และผู้ปกครอง เกิดความภาคภูมิใจ ดังที่ครูสะท้อน “...ให้นักเรียนทำคลิปวิดีโอความยาว 5 นาที อัดตั้งแต่เริ่มปฏิบัติให้เห็นทุกขั้นตอน ตั้งแต่เตรียมอุปกรณ์ แนะนำวัตถุดิบ ใช้เท่าไร ความสะอาดเป็นอย่างไร ซึ่งระดับคะแนนจะมีลดหลั่นกันไปในแต่ละ หัวข้อ ประเมินตามสภาพจริง การทำเรื่องดีมี อัดคลิปวิดีโอตอนและกำหนดโจทย์ คือ ให้ผู้ปกครองชมและประเมิน...”

ความยืดหยุ่น โดยคำนึงถึงความสะดวก เวลา ความพร้อมของนักเรียน เช่น โดยครูให้นักเรียน ใช้วัสดุหรือสิ่งของที่มีอยู่ในบ้าน และหาได้ง่ายในการทำชิ้นงานส่ง ช่วงเวลาในการส่งงาน ดังที่ครูสะท้อน “...ยืดหยุ่น จะไม่ให้เด็กทำเหมือน ๆ กัน ไม่บังคับทุกคนจะต้องทำอันนี้ แต่จะมีตัวเลือกให้นักเรียนเลือก วัตถุประสงค์หนึ่ง เลือก ทำได้ 3 อย่าง ใครจะทำอันไหนก็ได้ สะดวกแบบไหนก็เลือกทำ...”

การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการสอนของครู การให้นักเรียนประเมินครูทำให้ครูได้ ข้อมูลการประเมินมาปรับปรุงตนเอง และเน้นประเด็นที่เป็นจุดเด่นและสิ่งสำคัญที่ได้พัฒนานักเรียน ดังที่ครูสะท้อน “...พอสอนจบเทอมจะให้นักเรียนประเมินครูหน่อยสิ เป็นยังไงบ้าง มีตรงไหนที่อยากให้ทำต่อหรือว่าปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ...สิ่งที่เด็กชอบ อันตบหนึ่งเลยจะเป็นตัวครูเอง ลักษณะท่าทางของครู Energy ในการสอน ความตั้งใจ...สไลด์หรือสื่อที่ สวยงามดูน่าเรียน...รวมทั้งภาระงานที่ครูมอบหมายเป็นอะไรที่สร้างสรรค์...”

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าครูคหกรรมศาสตร์การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปรับตัวในหลายด้าน ได้แก่ 1) การ ประสานงานกับผู้ปกครอง และติดตามนักเรียนจากเพื่อน ครูที่ปรึกษา และครูประจำชั้นมากขึ้นผลการศึกษาสอดคล้อง กับ ปภัสสร อยู่ชา (2563) ที่เสนอแนะต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษาสู่ New Normal ประเด็นหนึ่งว่าควร สร้างความรู้ความเข้าใจแก่พ่อแม่ผู้ปกครองให้มีความพร้อมในการปรับบทบาทเพื่อสนับสนุนการจัด การเรียนรู้แก่บุตร หลาน ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ และ AL Ghazail (2020) ระบุว่าครูต้องติดต่อกับพ่อแม่ของนักเรียนเพื่อเสนอ ทางเลือกในการจัดการเรียนรู้ 2) การปรับเนื้อหาที่สอน โดยลดเนื้อหาให้กระชับลงผลการศึกษา สอดคล้องกับ เก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2564) เสนอแนะว่าควรปรับหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่มีความยืดหยุ่น ปรับ โครงสร้างเวลาเรียน ปรับลดเนื้อหาให้กระชับ และบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม กับสถานการณ์วิกฤต 3) ความยืดหยุ่นในการประเมินผลที่ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม และชิ้นงานที่สอดคล้องกับสภาพการทำงานจริง ผล การศึกษาสอดคล้องกับ ปภัสสร อยู่ชา (2563) ที่เสนอแนะว่าควรพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อการพัฒนา มากกว่าการตัดสินผลการเรียน และเก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2564) ที่พบว่าผลกระทบทางบวกในการจัดการเรียนรู้ ของครูในสถานการณ์แพร่ระบาดโควิด ประเด็นหนึ่งคือ ครูเปลี่ยนวิธีสอน วิธีการวัดประเมินผลให้เหมาะสม และ 4) การเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารทางการศึกษา และผลิตสื่อการเรียนรู้มากขึ้น โดยมีการปรับตัวในการใช้ platform ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ และ มาร์ุต พัฒนา (2563) ระบุว่าขั้นตอน หนึ่งของการออกแบบการเรียนรู้ในยุค new normal คือ การวิเคราะห์ platform และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ ผู้เรียน และปภัสสร อยู่ชา (2563) ที่เสนอแนะว่า ครูควรปรับวิธีการเรียนเปลี่ยนวิธีการสอนโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้า

มาช่วยในการจัดการเรียนรู้ และเก็จนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2564) ที่พบว่าผลกระทบทางบวกในการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานการณ์แพร่ระบาดโควิดประเด็นหนึ่งคือครูมีความกระตือรือร้นในการปรับใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ใหม่ โดยใช้เทคโนโลยี อย่างต่อเนื่อง

ผลการวิจัยพบว่าแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ของครูคหกรรมศาสตร์ในช่วงโควิด-19 มีหลายแนวทาง ได้แก่ 1) การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง โดยทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ในการจัดหาอุปกรณ์ วัสดุ และมีส่วนร่วมในการประเมิน และรายงานความก้าวหน้าของการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Home-Based Learning ที่มีประสิทธิภาพ ถ้าครูประสานกับผู้ปกครองให้มีส่วนในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งการดูแลที่จะส่งผลทำให้บุตรหลานเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Minke and et. al, 2014) ซึ่งเก็จนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2564) พบว่าผลกระทบทางบวกในการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานการณ์แพร่ระบาดโควิดประเด็นหนึ่งคือครูได้รับความชื่นชม จากผู้ปกครองมากขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองรับรู้ถึงคามวิริยะอุตสาหะในการทำงานของครู 2) การวางตัวของครู เพื่อปรับบทบาทให้เข้ากับวัยของนักเรียน ทำให้รู้ความต้องการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับที่ Salhab et. al (2021) พบว่าแนวปฏิบัติที่ดีแนวทางหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่ดีในการสอนช่วงการแพร่ระบาดของโควิดคือ การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ ซึ่งเป็นวิธีการทำทำให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่ดี เพราะช่วยลดความกังวล และความกลัวของนักเรียนลงได้ 3) การเป็นครูที่ขยัน ใส่ใจนักเรียน จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ สอดคล้องกับ แนวคิดการออกแบบเพื่อการปรับตัวทางการศึกษาในอนาคต ที่ให้ความสำคัญกับการปรับแนวคิด ความเชื่อของบุคลากรว่าจะต้องปรับตัวและสร้างพลังใจในการพัฒนาตนเอง (Growth Mindset) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ครูใช้ในการขับเคลื่อนการเรียนการสอน (เทือน ทองแก้ว, 2563) 4) สอนเนื้อหาที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ทันสมัย ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของวิชาการงานอาชีพ สอดคล้องกับ Salhab et. al (2021) พบว่าแนวปฏิบัติที่ดีแนวทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ดีในการสอนช่วงการแพร่ระบาดของโควิดคือ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากการเรียนออนไลน์ด้วยประสบการณ์จริง 5) การจัดการเรียนรู้ที่กระชับเนื้อหา ลดชิ้นงานเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา การประเมินผลและยืดหยุ่นตามภาวะของนักเรียน สอดคล้องกับ เก็จนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2564) ที่เสนอแนะว่าครูควรจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โดยปรับเนื้อหาและเวลาการเรียนที่เหมาะสมกับสถานการณ์วิกฤตจัดการเรียนรู้อยู่โดยคำนึงถึง โอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียน 6) สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษา การปรับตัวในการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และเรียนรู้เทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ทำให้ครูคหกรรมศาสตร์ทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาสอดคล้องกับกาญจนา บุญภักดี (2563) ระบุว่า ปัจจัยหลักที่จะ ทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจทั้งผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่ผู้สอนต้องเป็นครือมืออาชีพ มีความรู้ความสามารถ ทราบเนื้อหาอย่างถ่องแท้และที่สำคัญต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นอย่างดี และ 7) การประเมินผลที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมประเมินผลชิ้นงาน มีความยืดหยุ่นโดยคำนึงถึงความสะดวก เวลา ความพร้อมของนักเรียน สอดคล้องกับเก็จนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2564) ที่พบว่าผลกระทบทางบวกในการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานการณ์แพร่ระบาดโควิดประเด็นหนึ่งคือครูเปลี่ยนวิธีสอนวิธีการวัดประเมินผลให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันผลิตครูคหกรรมศาสตร์ ควรมีการนำข้อมูลการปรับตัวและแนวปฏิบัติที่ดีของครูคหกรรมศาสตร์ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปเป็นแนวทางในการเตรียมนิสิตนักศึกษาครูคหกรรมศาสตร์ เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้
2. ครูคหกรรมศาสตร์ ควรมีการปรับตัวและพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว เพื่อเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้คหกรรมศาสตร์ในการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ความไม่แน่นอนในปัจจุบัน รวมทั้งฝึกฝนตนเองให้มีคุณลักษณะของผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner)
3. ครูคหกรรมศาสตร์ ควรปรับเปลี่ยนมุมมอง เรื่องการปรับตัวในการจัดการเรียนรู้ในภาวะวิกฤต ว่าเป็นโอกาสในการพัฒนาตนเอง โดยเห็นได้จากแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้จากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูคหกรรมศาสตร์การศึกษาขั้นพื้นฐานในภูมิภาค และสังกัดอื่น ๆ ที่มีบริบทการจัดการเรียนรู้ที่ต่างกันไป เช่น ขนาดของโรงเรียน ระดับการศึกษา เพื่อนำประสบการณ์ไปปรับใช้ในบริบทอื่น ๆ
2. ศึกษาเจาะลึกกรณีศึกษาของครูคหกรรมศาสตร์ในแต่ละรายวิชา เช่น รายวิชาเพิ่มเติม รายวิชาเสรี โดยเฉพาะวิชาปฏิบัติ เพื่อให้ได้แนวทางที่เฉพาะเจาะจง ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ชัดเจน
3. ควรพิจารณาคุณสมบัติครูที่คัดเลือกเข้ามาเป็นกลุ่มเป้าหมายให้มีความหลากหลาย เช่น ระดับของโรงเรียน บริบทของโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย นำไปเป็นแนวทางปรับใช้ได้สำหรับกลุ่มอื่น ๆ
4. ผสานการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกตการสอนของครูคหกรรมศาสตร์ในห้องเรียน ออนไลน์ หรือ ห้องเรียนแบบผสมผสาน เพื่อความเที่ยงตรงของข้อมูลในการวิจัย

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรคติดต่อ. (2564). สถานการณ์ผู้ติดเชื้อ COVID-19 อัปเดตรายวัน. สืบค้นจาก <https://ddc.moph.go.th/covid19-dashboards>
- กาญจนา บุญภักดี. (2563). บทความปริทัศน์ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal. วารสารครูศาสตร์อุตสาหกรรม , 19(2), A1-A6.
- เก็จกนก เอื้อวงศ์, ชูชาติ พ่วงสมจิตร, นงเยาว์ อุทุมพร, กุลชลี จงเจริญ และฐิติกรณ ยาวีไชย. (2564). รายงาน การศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจาก สถานการณ์ COVID-19. กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบ การเรียนรู้อำเภอสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สืบค้นจาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1834-file.pdf>
- งานโรคติดต่ออุบัติใหม่ กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ. (2564). สถานการณ์โรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง. สืบค้นจาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf>
- เทียน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่: ผลกระทบจากการแพร่ระบาด COVID-19. ครูสภา วิทยากร, 2563(1): 2, 1-10.

- ปภัสสร อยู่ชา. (2563). New Normal และพัฒนาการเรียนรู้ กับความท้าทาย การศึกษาไทย: บทเรียนจากต่างประเทศ
สู่การจัดการเรียนรู้ของไทย. วารสารการศึกษาไทย. 17(4).
- พงศ์ทัศ วณิชนันท์. (2564). การศึกษาขั้นพื้นฐานในยุค โควิด-19: จะเปิด-ปิดโรงเรียนอย่างไร?. สืบค้นจาก
<https://tdri.or.th/2020/05/basic-education-in-covid-19-crisis-reopening-school-after-lockdown>
- ภูมิมา ภิญโญสินวัฒน์. (2564). จัดการเรียนรู้การสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียนต่างประเทศสู่การ
จัดการเรียนรู้ของไทย. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2020/05/examples-of-teaching-and-learning-in-covid-19-pandemic>
- ยีน ภู่วรรณ. (2564). โควิด 19 กับการศึกษาวิถีใหม่. สืบค้นจาก <https://learningdq-dc.ku.ac.th/>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2563). เรื่อง ศบค.ควบคุมโรค. สืบค้นจาก [http://www.ratchakitcha.soc.go.th/](http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2564/E/173/T_0001.PDF)
/DATA/PDF/2564/E/173/T_0001.PDF
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มาร์ุต พัฒนา. (2563). การออกแบบการเรียนรู้ใน New Normal. กรุงเทพมหานคร:บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Al Ghazali, F. (2020). Challenges and Opportunities of Fostering Learner Autonomy and Self-access Learning
during the COVID-19 Pandemic. *Studies in Self-Access Learning Journal* 11(3), 114–127.
- Brown, M. and B. Paolucci. (1978). *Home Economics: A Definition*. University of Minnesota And Michigan
State University. (Mimeographed).
- Minke, K. M., Sheridan, S. M., Kim, E. M. Ryoo, J.H., & Koziol, N.A. (2014). Congruence in Parent-Teacher
Relationships: The Role of Shared Perceptions. *The Elementary School Journal*, 114(4), 527-546.
- Salhab, R., S. Hashaykeh, A. Rabo, Z. Khlaif, S. Salha, S. Affouneh. (2021). Best Practices of School
Teacher to Sustain their Students Learning During Crisis. *Journal of Southwest Jiaotong
University*, 56(4), 44-53.